

Γ. Κονδύλη & Όθωνος 1, Μαρούσι | 210 61 24 000
www.akadimos.gr | fb:@akadimos.marousi | tw:@Akadimos

Εισηγήτρια: Καραμπέτσου Δήμητρα

Ημερομηνία: 18/11/19

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο Ι

Η μηχανοποίηση της εργασίας

Με αφορμή τους τωρινούς καιρούς του ψηφιακού καπιταλισμού, που η «θεοποίηση» των μηχανών έχει φτάσει σχεδόν στην κορύφωση, καταθέτουμε έναν ιστορικό προβληματισμό, για να δούμε πώς αντιμετωπίζονταν οι σχέσεις μηχανών-ανθρώπων, στο πρώτο στάδιο της μαζικής εδραίωσής τους και ποια ζητήματα προέκυπταν στο επαγγελματικό κομμάτι.

Οι εντυπωσιακές αλλαγές που εισήγαγαν στον τρόπο παραγωγής οι πρώιμες βιομηχανικές μονάδες, κατά την περίοδο της επανάστασης και της εδραίωσής τους, έσπειραν την τρομοκρατία στο τότε εργατικό δυναμικό. Έτσι, σημειώθηκαν δυναμικές αντιδράσεις από την πλευρά των εργαζομένων στην επέλαση των μηχανών και σε μικρό χρονικό διάστημα έλαβαν ανεξέλεγκτες διαστάσεις.

Ολόκληρο τον 18ο αιώνα και στο πρώτο μισό του 19ου, παρατηρούνται φαινόμενα κινητοποιήσεων, διαδηλώσεων, καταστροφών μηχανών, τρομοκρατικών ενεργειών, που είχαν ως αποτέλεσμα άγριες δολοφονίες βιομηχάνων, καθώς και πυρπολήσεις εργοστασίων. Ένα εντυπωσιακό γεγονός που προκύπτει από αυτή την αλληλουχία των αντιδράσεων είναι, ότι γεννήθηκε ένα κίνημα, σε μια δύσκολη μεταβατική εποχή, με την ανάδειξη της τεχνολογίας ως άμεσης απειλής για τους εργάτες.

Οι εργατικές εξεγέρσεις κράτησαν πάνω από δύο αιώνες, με κορυφαία στιγμή το περίφημο κίνημα των Λουδιτών. Μέχρι το ξέσπασμα, είχαν σημειωθεί μεμονωμένα κρούσματα αντιδράσεων από μικροτεχνίτες και εργάτες. Στην καρδιά της Αγγλίας έδρασε το κίνημα, που είχε ως κύριο στόχο να σταματήσει την εισαγωγή των μηχανών στην παραγωγική διαδικασία, για να μην αυξηθεί η ανεργία.

Οι Λουδίτες υποστήριζαν ότι στην ουσία δεν αντιμάχονταν τις νέες τεχνολογίες αλλά δυσανασχετούσαν, καθώς δίδονταν ουσιαστικότερη έμφαση στην ισχύ των υλικών μέσων παραγωγής και όχι στα εργατικά χέρια. Οι συγκεκριμένοι έβρισκαν υποστηρικτές σ' όλο το εύρος της εργατικής τάξης. Πολλοί αγρότες τους ακολούθησαν, πράττοντας αναλόγως. Το κίνημα αυτό έλαβε χαρακτήρα πρωτοπόρο και άγριο, χωρίς προηγούμενο ανάμεσα στις κατώτερες τάξεις της χώρας.

Σύμφωνα με μία μυθική παράδοση, το 1779 σε ένα βρετανικό χωριό κάποιος Νεντ Λουντ εισήλθε σε ένα εργοστάσιο σε κατάσταση υστερίας και διέλυσε δύο πλεκτικές μηχανές. Από αυτόν ονομάστηκε το κίνημα. Από τότε που κυκλοφόρησε αυτή η φήμη, η απώλεια κάθε αργαλειού συνοδευόταν από τον μύθο του Νεντ Λουντ. Η δράση των Λουδιτών χρονολογείται από το 1811 μέχρι περίπου το 1816. Προηγουμένως, το 1811-12 υιοθετήθηκε το όνομά του Λουντ, ως σύμβολο αντίστασης κατά των μηχανών που «βλάπτουν την κοινότητα».

Το ίδιο διάστημα σημειώθηκαν οι πρώτες επιθέσεις εξαγριωμένων εργατών σε βιοτεχνίες. Στόχος δεν ήταν κάποιος επιχειρηματίας ή εργοδότης, αλλά οι μηχανές. Οι εργάτες ανάσαιναν με το διαρκές άγχος, ότι θα αφανίζονταν κάποια μέρα και ότι θα ήταν άχρηστοι. Οι επιθέσεις αυτές έμειναν στην ιστορία. Από κει και πέρα οι ανακοινώσεις των Λουδιτών φέρανε την υπογραφή του Λουντ, με την συγκατάθεση της συνολικής ομάδος.

Σύντομα ισχυροποιήθηκαν τόσο, ώστε να αποτελούν κίνδυνο για τις κυρίαρχη αστική τάξη, μέσω των προκηρύξεων που κυκλοφορούσαν. Οι Λουδίτες προτού χτυπήσουν κάποιο εργοστάσιο ή βιοτεχνία, έστελναν ανώνυμες προειδοποιήσεις στους ιδιοκτήτες, απαιτώντας την απομάκρυνση των μηχανών από το περιβάλλον εργασίας. Αν δεν διαφοροποιούνταν οι συνθήκες, άρχιζαν οι επιθέσεις. Όταν το αίτημά τους δεν γίνονταν δεκτό, μεταμφιέζονταν για να μην αναγνωρίζονται και δρούσαν ποικιλοτρόπως. Οι αρχές προσέλαβαν αστυνομική δύναμη ειδικά για τη προφύλαξη των μονάδων, αλλά οι Λουδίτες δεν υποχωρούσαν. Με τις επιθέσεις να είναι απανωτές, το επόμενο στάδιο ήταν οι μαζικές συλλήψεις και οι εκτελέσεις.

Ο χαρακτηρισμός «Λουδίτης» θεωρείται στις μέρες μας ένα είδος προσβολής. Όταν αποκαλείται κάποιος έτσι, συνήθως εννοείται ότι έχει μια άσκοπη εμμονή με την απόρριψη της τεχνολογίας και ειδικά του ηλεκτρονικού υπολογιστή, θεωρώντας ότι αποσπά τον νου και την συνείδηση. Κατ' αυτή την έννοια οι Λουδίτες είναι παρεξηγημένοι. Εκείνοι δεν ήταν οι «αφελείς» και «πρωτόγονοι» που λειτουργούσαν απλώς κατά των μηχανών.

Η επίθεσή τους στρεφόταν εναντίον της ανεργίας που προκαλούσαν οι νέες μηχανές, διαμαρτυρόμενοι για την πολύωρη εργασία τους. Θεωρούνται σήμερα από αρκετούς ως ακραίοι, επειδή το σκεπτικό τους τονίζε, ότι η τεχνολογία ενεργεί ως μέσο καταστροφής του ανθρώπου. Ένας από τους συμπαθούντες των Λουδιτών ήταν και ο λόρδος Βύρνας, ο οποίος το 1812, όταν η τότε κυβέρνηση κατέθεσε νομοσχέδιο για την αυστηρή τιμωρία τους, εκφώνησε λόγο υπέρ τους. Εν τέλει, το κίνημα καταπνίγηκε και οι Λουδίτες οδηγήθηκαν στην αγχόνη.

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι η επανάσταση των μηχανών μπορεί να μας εισήγαγε σε έναν πιο εύκολο και άνετο βίο, αλλά όσο αφορά την εξέλιξη του ανθρώπου στις διαπροσωπικές σχέσεις, εδώ επήλθε ήττα. Πιστεύω ακράδαντα, πως είναι καθήκον μας να σταθούμε κριτικά, απέναντι στον ατέλειωτο χείμαρρο των τεχνολογικών αλλαγών.

Παρατηρούμε τριγύρω αυξανόμενες μηχανικές δεξιότητες και σταδιακή αμφισβήτηση με απόρριψη των ανθρωπιστικών αξιών. Τελικά απέχουμε λίγο ή πολύ από μία ρομποτικοποιημένη κοινωνία;

Από τον Βαγγέλη Ρεμπάπη, Ελευθερία, 22 Ιουν 2019

**(*) Ο κ. Βαγγέλης Ρεμπάπης είναι ιστορικός
απόφοιτος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.**

Κείμενο ΙΙ

Τεχνικός πολιτισμός και ποιότητα ζωής

Ο άνθρωπος στις μέρες μας από κύριος έχει καταστήσει δούλος των δημιουργημάτων του. Η μηχανή τον έχει κυριολεκτικά αιχμαλωτίσει. Και τα αποτελέσματα γίνονται όλο και πιο φανερά: Ο κίνδυνος να μεταβληθεί ο πλανήτης μας, σε περίπτωση νέου πολέμου, σ' ένα απέραντο νεκροταφείο κάτω από ένα **ατελείωτο** όγκο ερειπίων δεν είναι καθόλου απίθανος. Εντωμεταξύ η μόλυνση του περιβάλλοντος παίρνει διαστάσεις **αυτόχρημα** επικίνδυνες. Διαταράσσεται με αυξανόμενο διαρκώς ρυθμό η οικολογική ισορροπία τόσο στη στεριά όσο και στη θάλασσα. Ένα μεγάλο μέρος της ανθρωπότητας εξακολουθεί να λιμοκτονεί παρά την αφθονία των υλικών αγαθών στις προηγμένες χώρες. Το άγχος γίνεται το μονιμότερο ψυχικό κλίμα του ανθρώπου. Και αναρωτιέται κανένας: Πού οφείλεται η κατάσταση αυτή;

Η απάντηση για όποιον έχει τη δύναμη να βλέπει καθαρά και **απροκάλυπτα** δεν είναι «δύσκολη». Το άνοιγμα της **ψαλίδας** ανάμεσα στον τεχνικό και τον πνευματικό πολιτισμό έχει διευρυνθεί πολύ –και συνεχώς διευρύνεται περισσότερο. Ενώ ο τεχνικός πολιτισμός τρέχει ασταμάτητος προς τα εμπρός, ο πνευματικός μένει στάσιμος, αν δεν **υποχωρεί** κιόλας. Απόδειξη η ηθική κρίση που μαστίζει τις συνειδήσεις αλλά και τις κοινωνίες του καιρού μας. Οι πνευματικές αξίες του αληθινού, του ωραίου, του αγίου δεν καλλιεργούνται με την ένταση που επιβάλλει η τόσο προχωρημένη τεχνολογία μας, ώστε να επέλθει κάποια εξισορρόπηση. Ο άνθρωπος σήμερα **θηρεύει** με επιμονή «**το παραχρήμα**», το άμεσα χρήσιμο. Έτσι, όμως, παύει πια να ακούγεται η φωνή της αιωνιότητας. Ωστόσο, η μόνη και αδιατίμητη περιουσία του είναι πάντα ένας σπόρος ακριβώς αυτής της αιωνιότητας που είναι ριγμένος μέσα του και που τόσο τον έχει περιφρονήσει.

Καιρός για μια στροφή λοιπόν, ώστε να καταστεί δυνατή η υπερνίκηση των αντιφάσεων της εποχής μας. Φυσικά η στροφή αυτή δε σημαίνει επιπόλαια περιφρόνηση ή συγκράτηση του τεχνικού πολιτισμού, μια συγκράτηση που ούτε **εφικτή**, ούτε σκόπιμη είναι. Τη λύση στο πρόβλημα θα μπορούσε να τη δώσει μόνο η σωστή ιεράρχηση στις διάφορες πολιτιστικές αξίες. Ο πνευματικός πολιτισμός πρέπει να αποτελέσει το θεμέλιο του τεχνικού πολιτισμού. Έτσι ο άνθρωπος θα ξαναγίνει κύριος της μηχανής και γενικότερα των τεχνικών του επιτευγμάτων. Η επιστήμη θα ξαναβρεί τον αρχικό και κύριο σκοπό της, που είναι η ανεύρεση του αληθινού και όχι του απλώς ωφέλιμου. Θα ξαναβρεί η εμπιστοσύνη στον άνθρωπο και η πρώτη ρίζα της, η πίστη στο Θεό, με αποτέλεσμα να ξεπεραστούν οι φοβίες, το άγχος και η ανασφάλεια του σημερινού ανθρώπου. Ο πνευματικός πολιτισμός στην ουσία του είναι βέβαια ένα ζωντανό βίωμα και για τούτο δεν καλλιεργείται εύκολα. Απαιτείται αγώνας. Στο σημείο όμως που έχουμε φτάσει αξίζει να γίνει ένα τέτοιο αγώνισμα: Είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου.

Ι. Α. Νικολαΐδης

Κείμενο ΙΙΙ

ΜΑΙΡΗ ΣΕΛΛΕΪ, «ΦΡΑΝΚΕΝΣΤΑΪΝ»

Το πλάσμα έκανε μια παύση και κάρφωσε το βλέμμα του επάνω μου, προσδοκώντας απάντηση. Όμως εγώ ήμουν σαστισμένος και ανήμπορος να συλλάβω το πλήρες νόημα της φράσης του. Εκείνος συνέχισε:

«Πρέπει να μου φτιάξεις μια γυναίκα για να ζήσω μαζί της και να γνωρίσω εκείνη την αρμονία των συναισθημάτων που είναι απαραίτητα για την ύπαρξη μου. Μόνο εσύ μπορείς να το κάνεις αυτό και δεν μπορείς να μου αρνηθείς αυτό το δικαίωμα».

Το τελευταίο μέρος της αφήγησης μου ξύπνησε μέσα μου την οργή που είχε καταλαγιάσει όταν μου μιλούσε για την ειρηνική ζωή του κοντά στους χωρικούς. Τώρα πια ήταν αδύνατο να συγκρατήσω το θυμό μου.

«Δεν θα το κάνω» απάντησα, «και κανένα βασανιστήριο δεν θα αποσπάσει τη συγκατάθεση μου. Μπορείς να με καταντήσεις τον πιο δυστυχισμένο άνθρωπο στον κόσμο, αλλά δεν μπορώ να ταπεινωθώ μπροστά στα ίδια μου τα μάτια. Να δημιουργήσω άλλο ένα πλάσμα σαν κι εσένα, έτσι ώστε να ενώσετε τις σκοτεινές σας δυνάμεις και να αφανίσετε τον κόσμο; Φύγε! Σου απάντησα, μπορείς να με βασανίσεις αλλά δεν πρόκειται να με κάνεις να αλλάξω γνώμη».

«Δεν έχεις δίκιο», απάντησε ο δαίμονας, «αλλ' αντί να σε απειλήσω, θα σου μιλήσω με την φωνή της λογικής. Είμαι κακός γιατί είμαι δυστυχισμένος. Όλοι οι άνθρωποι με αποφεύγουν και με μισούν. Εσύ δημιουργέ μου, πρώτος, θα χαιρόσουν αν με έκανες κομμάτια. Επομένως, γιατί να λυπηθώ τον άνθρωπο τη στιγμή που ο άνθρωπος δεν με λυπάται; Αν μπορούσες να με γκρεμοτσακίσεις από κάποιο παγωμένο γκρεμό, δεν θα το αποκαλούσες φόνο, έτσι δεν είναι; Γιατί να σέβομαι τον άνθρωπο της στιγμή που ο άνθρωπος με καταδικάζει; Θυσία θα γινόμουν για τον άνθρωπο και δάκρυα ευγνωμοσύνης θα έχυνα αν με αποδεχόταν. Δυστυχώς αυτό είναι αδύνατον. Οι ανθρώπινες αισθήσεις υψώνουν ανυπέβλητα φράγματα ανάμεσά μας. Όμως εγώ αρνούμαι να δεχτώ την τρομερή σκλαβιά. Θα πάρω εκδίκηση για ότι έχω τραβήξει. Κι εφόσον δεν εμπνέω την αγάπη, θα προκαλώ το φόβο, και πάνω από όλα τον δικό σου φόβο, γιατί είσαι ο χειρότερος εχθρός μου κι έχω ορκιστεί να σε μισώ για πάντα. Φυλάξου: θα γίνω αίτιος της καταστροφής σου και δεν θα ησυχάσω αν δεν σου ξεσχίσω την καρδιά, έτσι που να καθαριέσαι την ώρα που γεννήθηκες».

Καθώς μιλούσε, το πρόσωπό του συσπάστηκε φριχτά και παραμορφώθηκε από μια διαβολική οργή. Σύντομα όμως ηρέμησε και συνέχισε:

«Θα σου μιλήσω λογικά. Αυτό το πάθος με βασανίζει και πρέπει να καταλάβεις πως εσύ είσαι η αιτία για τα μαρτύρια μου. Αν ένας άνθρωπος μου χάριζε λίγη καλοσύνη, θα του την ανταπέδιδα στο εκατονταπλάσιο και για την αγάπη ενός τέτοιου πλάσματος, θα συμφιλιωνόμουν με ολόκληρο το ανθρώπινο γένος. Όμως αυτό το όνειρο δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί. Το αίτημα μου είναι λογικό και μετριοπαθές: σου ζητώ ένα πλάσμα του αντίθετου φύλου αλλά σιχαμερό σαν κι εμένα. Δεν σου ζητάω πολλά, και θα είμαι ικανοποιημένος γιατί αυτό είναι το μόνο που μπορώ να ελπίζω. Θα είμαστε δύο τέρατα, απομονωμένα από όλο τον κόσμο, αλλά για αυτόν ακριβώς το λόγο θα είμαστε περισσότερο δεμένοι ο ένας με τον άλλο. Η ζωή μας δεν θα είναι ακριβώς ευτυχισμένη αλλά τουλάχιστον θα είναι ειρηνική, δίχως τα τωρινά βάσανα. Αχ, δημιουργέ μου, κάνε με ευτυχισμένο κι εγώ

θα σε ευγνωμονώ! Δείξε μου ότι μπορώ να προκαλέσω τη συμπόνια τουλάχιστον ενός πλάσματος στον κόσμο, μην μου αρνηθείς αυτή την παράκληση!»

απόσπασμα από την έκδοση της Deagostini Hellas, 2000,

σε μετάφραση Μαριάννας Τζιαντζή

Παρατηρήσεις

ΘΕΜΑ 1ο:

Σε ποιον αποδίδει ο συγγραφέας του **Κειμένου II** την πτώση της ποιότητας ζωής που χαρακτηρίζει την εποχή μας και πώς προτείνει να την αντιμετωπίσουμε; (100 περίπου λέξεις).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2ο :

Ερώτημα 1^ο:

A. Ποια είναι η δομή και με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του **κειμένου II**;

B. **ατελείωτο, αυτόχρημα, απροκάλυπτα, ψαλίδας, υποχωρεί, θηρεύει, το παραχρήμα, εφικτή:** να γράψετε συνώνυμα για τις παραπάνω λέξεις του **Κειμένου II**.

Μονάδες 15

Ερώτημα 2ο:

Σε κάθε ένα από τα παρακάτω αποσπάσματα του **Κειμένου I**, να αναγνωρίσετε τη λειτουργία της γλώσσας στις υπογραμμισμένες φράσεις:

η «θεοποίηση» των μηχανών

σημειώθηκαν οι πρώτες επιθέσεις

ανάσαιναν με το διαρκές άγχος

η επανάσταση των μηχανών

ατέλειωτο χείμαρρο των τεχνολογικών αλλαγών

Μονάδες 15

Ερώτημα 3ο:

Να εντοπίσετε την συνεκτικότητα ανάμεσα στην 3^η και 4^η παράγραφο του **Κειμένου I**.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3ο:

«Φυλάξου: θα γίνω αίτιος της καταστροφής σου και δεν θα ησυχάσω αν δεν σου ξεσχίσω την καρδιά, έτσι που να καταριέσαι την ώρα που γεννήθηκες». Αυτά είναι τα λόγια του σατανικού πλάσματος – ήρωα στο **Κείμενο III** απέναντι στον δημιουργό του. Θεωρείτε

πως και στην περίπτωση της τεχνικής πρόοδου ισχύει μια τέτοια προειδοποίηση; Διατυπώστε την άποψή σας σε ένα κείμενο 100 – 200 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4ο:

Ως νέοι της τεχνοκρατικής εποχής μας διαπιστώνετε ότι η τεχνολογική πρόοδος και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου δε συμβαδίζουν πάντα με τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής. Αρθρογραφώντας στη σχολική σας εφημερίδα να αναζητήσετε τις αιτίες του φαινομένου και να εξετάσετε αν υπάρχουν τρόποι αντιμετώπισής του. (300-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΑΚΑΔΗΜΕΙΟΝ